

Z kart historii kynologii policyjnej

AKCJA PSÓW TOWARZYSZY W POLICJI PAŃSTWOWEJ

Fot. 1. Uczestnicy pozasłużbowego kursu przewodników psów towarzyszy w Łodzi. Źródło: Z życia policji, „Na Posterunku” 1937, nr 52, s. (17)1237, <https://crispa.uw.edu.pl/object/files/681577/display/Default> [dostęp: 24.03.2024 r.].

podkom. Piotr Mrozowski

Zakład Kynologii Policyjnej CSP

Zapewnienie odpowiedniej liczby psów do szkolenia na kursach specjalistycznych dla przewodników psów służbowych, realizowanych w Zakładzie Kynologii Policyjnej Centrum Szkolenia Policji w Legionowie, to nadal jeden z kluczowych problemów współczesnej kynologii policyjnej. Dobór psów do użycia w Policji oznacza żmudne ich poszukiwanie i testowanie. W praktyce nie tylko cena zakupu stanowi barierę, ale i same predyspozycje oferowanych do sprzedaży zwierząt.

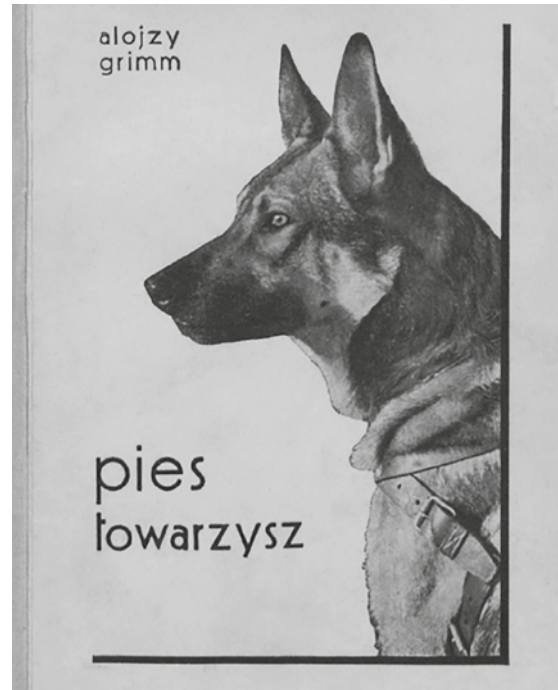
Historia dowodzi, że podobne problemy mieli już pierwsi policyjni kynolodzy. Policja Państwowa od samego początku, tj. od 1919 r., usilnie próbowała skompletować

wiednią liczbę pogłowia na realizowane kursy¹. Problemem była podobnie jak dziś nie tylko cena psów – w tamtych czasach oscylująca od 40 do 330 zł² – ale przede wszystkim

PSY TOWARZYSZE W POLICJI PAŃSTWOWEJ

Fot. 2. Przewodnik z psem towarzyszem – Brysiem. Źródło: *Z życia policji*, „Na Posterunku” 1937, nr 52, s. 1238(18), <https://crispa.uw.edu.pl/object/files/681577/display/Default> [dostęp: 8.09.2023 r.].

Fot. 3. Okładka książki Alojzego Grimma pt. „Pies towarzysz”, Warszawa 1938. Źródło: <https://polona.pl/item-view/8f67d-009-f13e-4f41-9ce5-ecefd0b0cf78?page=2> [dostęp: 23.03.2024 r.].

sama wartość użytkowa oferowanych psów³. Stan hodowli w kraju i zwierząt oferowanych do sprzedaży na kursy określany był przez ówczesnych kynologów jako fatalny⁴. Grimm próbował poszukiwać właściwych psów za pośrednictwem jednostek organizacyjnych. Zazwyczaj kończyło się to odpowiedziami z terenu o braku zorganizowanych hodowli lub o posiadaniu psów nienadających się do tresury policyjnej⁵.

Apogeum problemów związanych z zapewnieniem psiej obsady przypadło na lata po wielkim kryzysie⁶ i faktycznej likwidacji Zakładu Tresury Psów Policyjnych w Poznaniu 15 listopada 1935 r.⁷ Brak finansów, a w praktyce brak ośrodka szkolenia i kolejnych wyszkolonych psów, spowodował faktyczną zapaść systemu szkolenia w tej dziedzinie i w konsekwencji zesterzenie się posiadanego już погольwia pracujących psów policyjnych⁸.

Jednak pojawiające się kolejne przeciwności natury finansowej i organizacyjnej nie zdołały złamać przedwojennych kynologów. Alojzy Grimm realizował dość ryzykowny, ale zarazem ambitny pomysł wyposażenia Policji Państwowej w psy prywatne – szkolone i utrzymywane przez funkcjonariuszy. Policjant miał przysposobić własne – prywatne zwierzę do celów służbowych. Podczas szkolenia zwierzęcia miał się opierać na podręcznikach fachowych wydawanych przez Grimma⁹. Rok po rozpoczęciu akcji w 1938 r. Alojzy Grimm wydał jedną ze swoich ostatnich książek pt.: *Pies towarzysz*, w której szczegółowo wykladał cele i zamierzenia tej akcji¹⁰. Książka ta miała być swoistym samouczkiem dla policjantów¹¹.

Dlaczego akurat „Pies towarzysz”? Pies miał się stać obrońcą człowieka – funkcjonariusza w różnych sytuacjach, szczególnie tych niebezpiecznych. Zmysły dobrze wyszkolonego zwierzęcia miały przeciwdziałać za-

sadzkom i zamachom na człowieka oraz wzmacniać jego bezpieczeństwo osobiste. Miał być jego towarzyszem na dobre i złe¹².

Sam pomysłodawca miał świadomość, że czytanie książek to zbyt mało, by móc wyszkolić na odpowiednim poziomie psa służbowego. Dlatego od razu rozwinął swój pomysł i przeniósł go na wyższy poziom, zapewniając osobom, które podjęły się takiego szkolenia, wsparcie wykwalifikowanych instruktorów¹³. Instruktorami tymi mieli być wyłącznie przewodnicy, którzy ukończyli wcześniej kurs w Tresurze w Poznaniu¹⁴. Szkolenia takie miały odbywać się cyklicznie w zorganizowanych ośrodkach zamiejscowych¹⁵. Po ukończeniu szkolenia psy miały być poddane odpowiedniemu egzaminowi, który miał ostatecznie ocenić ich przydatność do działań policyjnych¹⁶.

W praktyce akcja psów towarzyszy okazała się wielkim sukcesem. W jednej ze swoich notatek Grimm ocenił, że około 1000 funkcjonariuszy podjęło się takiego szkolenia¹⁷. W zbiorach Archiwum Akt Nowych w Warszawie znajdują się potwierdzające to wykazy z setkami nazwisk osób, które podjęły się tego trudnego dzieła¹⁸. Rasy psów szkolonych przez policjantów do celów służbowych są w myśl powyższych wykazów bardzo różne. Szczególny sukces akcja ta przyniosła w województwie łódzkim. To właśnie to województwo Grimm stawiał za wzór i dowód na to, że można wiele osiągnąć przy pomocy niewielkich nakładów i przy dobrowolnym zaangażowaniu policjantów.

Akcja psów towarzyszy to ciekawy przykład ofiarności i poświęcenia się funkcjonariuszy Policji Państwowej oraz uczestniczenia w budowie dzieła kynologicznego. To także pokaz ciekawych i skutecznych rozwiązań organizacyjnych przeprowadzonych przez przedwojennych kynologów.

Fot. 4. Współczesny przewodnik z psem służbowym. Zdj. D. Bartoszek.

Oczywiście nie wszystkie podjęte w ramach tej akcji szkolenia zakończyły się sukcesem i nie każdy pies prywatny stał się pełnoprawnym psem policyjnym.

Po prawie 100 latach od przeprowadzenia tej zapomnianej dziś akcji, pomimo zmian nazewnictwa i samego podejścia do szkolenia zwierząt służbowych, pies pozostaje nadal towarzyszem policjanta w codziennej służbie. Znosi jej trudy wspólnie z człowiekiem i jest w stanie obronić go w sytuacjach zagrożenia życia i zdrowia.

¹ A. Gorzałczyńska-Mróż, *Początki nowoczesnego systemu szkolenia przewodników i tresury psów służbowych w Polsce*, „Kwartalnik Policyjny” 2019, nr 1–2, s. 36.

² Pismo nr IV.12783 z dn. 27 maja 1938 r. „Psy towarzysze – źródło zakupu”, <https://www.szukajwarchiwach.gov.pl/skan/-/skan/c225f-23755a7de54ccb314a2d937f44f78f1a6572408bcf5b4ac75df5f-9c7d88> [dostęp: 24.03.2024 r.].

³ W pierwszych latach II RP brak jednak było sprecyzowania szczególnych wymagań w stosunku do pozyskiwanych psów.

⁴ Sprawozdanie z pokazu w Zakładzie Tresury Straży Granicznej w Rawie Ruskiej z dn. 15 listopada 1935 r., <https://www.szukajwarchiwach.gov.pl/skan/-/skan/2bf62eb3eb313f70dc70d26c97ceff6b5be-26255c675eb3948f374a8f32647eb> [dostęp: 26.03.2024 r.].

⁵ Telegram Komendanta Powiatowego Policji Państwowej do Komendy Głównej Centrali Służby Śledczej nr 1618/39 z dn. 11 kwietnia 1939 r., <https://www.szukajwarchiwach.gov.pl/skan/-/skan/7be6218a-83e30044577c4a1b25be68a9dfdf327b7643408baa9b92a0a3069ec3> [dostęp: 26.03.2024 r.].

⁶ Wikipedia, *Wielki kryzys w Polsce*, https://pl.wikipedia.org/wiki/Wielki_kryzys_w_Polsce [dostęp: 23.03.2024 r.].

⁷ Rozkaz nr 680 Komendanta Głównego Policji Państwowej z dn. 15 listopada 1935 r., <https://www.szukajwarchiwach.gov.pl/skan/-/skan/2df802b0ac2274ba3b5da353110e23ac7096a05468c64ee3bbbc6067410721f6> [dostęp: 24.03.2024 r.].

⁸ Notatka dotycząca kursu przewodników psów służbowych z dn. 13 marca 1938 r., AAN, sygn. 2/349/2/5.7/2073, <https://www.szukajwarchiwach.gov.pl/skan/-/skan/94dfb70ae559c203b8579be246b260629996ec-39d1a12c7e0088fb3da623380b> [dostęp: 27.03.2024 r.].

⁹ Chodzi o książki autorstwa Grimma: „Jak układać psy policyjne”, „Jak używać psy policyjne”, „Pies towarzysz”.

¹⁰ Jest to najobszerniejsza pozycja w repertuarze wydawniczym Grimma zawierająca całą jego wiedzę zdobytą podczas kilkunastu lat prowadzenia kolejnych ośrodków szkolenia psów policyjnych.

¹¹ Referat Psów Służbowych, Sprawozdanie z czynności za czas od 1.I. do 31.X.1938 r., <https://www.szukajwarchiwach.gov.pl/skan/-/skan/7411ecf374ab92e4df80f784b8652eef5c560206875d12d96a-da585f3d85a3d5> [dostęp: 24.03.2024 r.].

¹² *Do rozkazu Komendanta Głównego*, <https://www.szukajwarchiwach.gov.pl/skan/-/skan/1860e195d01d6899241e92d6a7038241af-861706902cd4b9391501cc7200d1f6> [dostęp: 24.03.2024 r.].

¹³ Pismo Komendanta Głównego Policji Państwowej nr 3245/38 z dn. 27 maja 1938 r. do Komendanta Miasta Lwowa i Komendantów Powiatowych, AAN, sygn. 2/349/2/5.7/2064, <https://www.szukajwarchiwach.gov.pl/skan/-/skan/fb775ff6acdb6256011c66035ac34d234dd-636780cf821b6b94e7eb181a526b8> [dostęp: 24.03.2024 r.].

¹⁴ Psy policyjne. Zakup, szkolenie, wystawy. Korespondencja, AAN, sygn. 2/349/1/4.7/270, <https://www.szukajwarchiwach.gov.pl/skan/-/skan/57e9d5ff6cbbb1f0a4a3d253d26c01cfa5d9242e5bc09fe-2074619012540398a> [dostęp: 24.03.2024 r.].

¹⁵ W całej Polsce wyznaczono miejsca zwane ośrodkami, w których cyklicznie spotykali się policjanci z psami i pod nadzorem przydzielonego im instruktora realizowali swoje działania.

¹⁶ Pismo Naczelnika Centrali Służby Śledczej nr IV.12872/38 z dn. 15 lipca 1938 r. do Komendantów wojewódzkich PP, <https://www.szukajwarchiwach.gov.pl/skan/-/skan/5eff657ae7d19aa51f4ec56f2449468f-7c111961a6cd580ec9207e74e71b7407> [dostęp: 24.03.2024 r.].

¹⁷ Sprawozdanie komisji badania przydatności przewodników i psów służbowych nr I.0.15a/31 z dn. 1 lipca 1936 r., Pokazy tresury psów służbowych. Sprawozdania, AAN, sygn. 2/349/2/5.7/2061.

¹⁸ Psy „towarzysze”. Wykazy, AAN, sygn.2/349/2/5.7/2080, <https://www.szukajwarchiwach.gov.pl/jednostka/-/jednostka/10434545> [dostęp: 24.03.2024 r.].

Summary

From the history of police K9. Action of companion dogs in the State Police

The article is part of one of the chapters of a publication being prepared at the Police Canine Unit of the Police Training Centre in Legionowo, and referring to the formation of police K9 in the years 1919–1939. It reveals the circumstances of an action carried out in times of economic crisis and appealing to the empathy of police officers – an action aimed at training private dogs for police operations.

Źródło: Katarzyna Olbryś